

GE DITT BARN EN GÅVA!

Suomen-
kielinen kään-
töpuolella

Info in
English in
the centre
spread

Flerspråkighet
är en rikedom

**Broschyren är förverkligad med understöd av Stiftelsen
Tre Smeder och Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla**

En broschyr utgiven av Folktinget, Sydkustens
landskapsförbund och Folkhälsan 2021

Text: **Tommy Pohjola**

Foto: **Karin Lindroos, Alice Åkerblom, Hannah Kjellman**

Formgivning: **Magnus Lindström, Studio Familjen**

Illustrationer: **Adobe Stock**

Tryck: **Grano, 2021**

INLEDNING

Världen är full av språk och språkkunskaper öppnar många dörrar! Två- eller flerspråkighet är en rikedom för individen och samtidigt en samhällelig resurs, inte minst med tanke på globaliseringen. Vi vill med den här broschyren väcka tankar och ge dig redskap och mod så att du kan ge ditt barn två språk redan från början. Den svenska bildningsstigen med småbarnspedagogik och skola på svenska är en gåva du kan ge ditt barn, oberoende av hemspråk.

Språkutvecklingen är en livslång process. Förmågan att lära sig språk har barnet då det föds, men det beror på omgivningen hur språket växer och utvecklas.

Grunden till barnets språk läggs i hemmet och tiden före skolgången är betydelsefull för barnets fortsatta språkutveckling. Den tidiga språkutvecklingen har konsekvenser för barnets skolgång och ger förutsättningar för lärandet av nya språk. Därför är det viktigt att vi stöder barnets språkliga utveckling redan från början. Att kunna uttrycka sig och bli hörd är en rättighet som gäller alla barn.

Språk skapar delaktighet och kulturtillhörighet och fungerar som medel i samspel och lärande. Det är via språket som vi gör oss förstådda och förstår vår omvärld. Dessutom är språket en viktig del av identiteten för människan och visar vem man är.

Det är vanligt att barn möter flera språk redan i sitt hem och barnen lär sig också flera språk i skolan. Omkring 50 miljoner människor i EU-länderna talar ett regionalt språk eller ett minoritetsspråk. Med andra ord är du inte ensam om att fostra ditt barn till flerspråkighet.

I den här broschyren avser vi med tvåspråkighet Finlands två nationalspråk, finska och svenska, men alla språk som barn får med sig i bagaget är naturligtvis lika viktiga.

Broschyren har getts ut av Folktinget i samarbete med Folkhälsan och Sydkustens landskapsförbund.

Du kan också ge ditt barn rim och ramsor på svenska, besök sydkusten.fi/gava

TVÅSPRÅKIGA FAMILJER I FINLAND

- I huvudstadsområdet har **två av tre barn** en tvåspråkig bakgrund. I södra och norra Österbotten har **färre än en av fem barn** tvåspråkig bakgrund. I Vasaregionen har **drygt ett barn av fem** tvåspråkig bakgrund.

SVENSKSPRÅKIGA I FINLAND

- År 1880 bodde det **294 000** svenskspråkiga personer i Finland. Det var **14,3 procent** av landets befolkning.
- I slutet av år 2020 utgjorde svenskspråkiga **5,2 procent** av befolkningen, eller totalt **287 871 personer**.
- Var bor alla svenskspråkiga? De flesta finns i Nyland och Österbotten. I Nyland bor drygt **130 000 svenskspråkiga** och i Österbotten **knappt 90 000**.
- Det bor **drygt 27 000** svenskspråkiga i Egentliga Finland, **knappt 26 000** på Åland och **färre än 15 000** i alla andra landskap i landet.

VAD ÄR EN TVÅSPRÅKIG KOMMUN?

- För att en kommun ska vara officiellt tvåspråkig krävs enligt nuvarande kriterier att minoriteten uppgår till minst **8 procent** eller minst **3 000** personer.
- En tvåspråkig kommun blir enspråkig först när minoriteten består av färre än **3 000** invånare och andelen sjunker under **6 procent** av hela befolkningen.
- Kommunen kan frivilligt förklara sig tvåspråkig trots att minimikraven inte uppfylls.

KÄLLA: 5 § i språklagen (423/2003)

SVENSKA SOM SKOLSPRÅK – OLIKA PÅ OLIKA HÅLL I LANDET

Du kan välja svenska som utbildningsspråk.
Vardagen kan ändå vara mycket olika
beroende på var i landet familjen bor.

Foto: Hannah Kjellman

Suvi Määttä: Jag är pratsam och social men talade inte svenska när vi flyttade till Vörå. Men det skulle jag lösa, bygga på skolsvenskan och tala med folk i mataffären, minns Suvi Määttä. Här med barnen Oona och Otso.

Foto: Karin Lindroos

Karin Ihalainen: Här talas finska på stan och det är en verklighet som man måste beakta, säger Karin Ihalainen som driver en svenskspråkig skola i Lahtis.

Foto: Karin Lindroos

Familjen Karhu: Det är viktigt att Matias, 18 år och Rasmus, 20 år har både finsk- och svenskspråkiga kompisar. Det är naturligt för dem att använda båda språken i vardagen.

Svenska är ett av två nationalspråk i Finland. Därmed finns både krav och förväntningar på tvåspråkiga kommuner, staden och myndigheter. Men den språkliga verkligheten varierar. Det gör den på sjukhus och vid polisinsättningar och även ute på stan.

I stadsdelarna Nordsjö och Botby i östra Helsingfors kan man höra svenska i mataffären och bostadskvarteren. Svenskspråkiga skolor, daghem och ungdomsverksamhet är grunden som lockar många svensk- och tvåspråkiga familjer.

Anki Karhu har svenska som modersmål medan **Tero** är finskspråkig. Deras pojkar **Matias** och **Rasmus** har båda gått i både dagis och skola på svenska.

Föräldrarna var ense. Språkvalet fick stöd både i hemmet och utanför.

– För oss var det här så självklart att vi knappt ens diskuterade hemma. Jag har exempel på nära håll i slakten som visar att det blir bra. Pojkarna skulle också ha svenskspråkiga kompisar och så blev det, säger mamma Anki.

– Jag talar finska med barnen och Anki svenska, säger pappa Tero Karhu. Det går väldigt smidigt. Jag anser att det är en stor fördel som pojkarna har då de är flytande på finska och svenska.

Språkvalet kan också betyda utmaningar. Exempelvis kan det vara att hjälp med läxläsningen i huvudsak blir en uppgift för den föräldern som har svenska som modersmål.

– Jo, och det hände väl någon gång att Tero ringde mig på jobbet då han behövde

hjälpa pojkarna med hemuppgifterna. Även om det handlar om en enkel mat-läxa så kan den vara svår att förklara på svenska för en finskspråkig förälder, säger Anki Karhu.

MEN DE VUXNA, DÅ?

Den tidigare Kauhajokibon **Suvi Määttä** kunde inte mycket svenska då hon och barnen **Otso** och **Oona** för 13 år sedan bosatte sig i Vörå i Österbotten.

Suvi Määttas modersmål är finska.

– Vörå är en svenskspråkig liten ort och jag hade min tunna skolsvenska att utgå ifrån. Då jag är en pratsam person blev det till att fundera. Ska jag hålla tyst eller studera språket och gå ut bland människor? I dag klarar jag mig bra och använder svenska även i jobbet.

Det har gått bra även för barnen. Otso började i språkbadet och Oona i en svenskspråkig skola där hon fort snappade upp språket. Hjälp med hemuppgif-

”För oss var det här med två språk så självklart att vi knappt ens diskuterade det hemma.”

Anki Karhu

terna behövdes och här har Suvi Määttä liknande erfarenheter som familjen Karhu i Helsingfors.

– När Oona skulle börja på högstadiet insåg jag att hon behöver mera hjälp än den jag kan ge. Då gjorde vi så att hon gick i en finskspråkig skola. I början fick Oona kampa lite extra med språket, till exempel med skrivandet, men sedan gick allt smidigt och vitsorden blev bättre.

– I dag studerar hon till djurskötare. Både hon själv och lärarna säger att det är en stor tillgång att behärska det svenska språket.

Förutom hjälp med läsläsningen behöver föräldrar som vill att barnen ska gå skolan på svenska tänka på all annan information som kommer från

skolan, exempelvis på Wilma, som är ett nätbaserat verktyg där elever, lärare och vårdnadshavare kan kommunicera. Över en miljon finländare har inloggningsuppgifter till Wilma.

– I början hade jag svårt då allt var på svenska. Informationsgången på svenska mellan skolan och hemmet är något som måste beaktas, säger Suvi Määttä.

UPPLEVELSERNA ÄR VIKTIGA

Med Lahtisregionen avses i allmänhet Lahtis, Hollola, Orimattila och Vääksy. Centralorten Lahtis har bra tågförbindelser till Helsingfors vilket gör det till en attraktiv ort för dem som vill pendla till arbetet i huvudstaden. Lahtis ligger drygt hundra kilometer nordost om Helsingfors.

I Lahtisregionen är vardagen finskspråkig. De svenskspråkiga är uppskattningsvis 500–600 personer, i staden Lahtis mellan 300 och 400 personer. Sett till siffrorna är det väl ingen chans i världen att här ska finnas svenskspråkig utbildning men det finns det. Sedan början av 2000-talet finns i staden både småbarnspedagogik och skola samt möjlighet till språkbad på svenska. Över 200 barn deltar dagligen i svensk utbildning i Lahtis.

Den svenska skolan är etablerad och har ett starkt samarbete med regionens finska skolor.

– Man är ändå lyckligast som tvåspråkig i Lahtis om man smidigt kan byta språk i vardagen, säger **Karin Ihalainen** som är lärare och den drivande kraften bakom Svenska skolan.

I skolan är det inte alls förbjudet att tala finska med kompisarna, men all undervisning är på svenska. Eleverna uppmuntras att tala svenska med varandra för, som Ihalainen säger: "Ju mer de talar desto mera lär de sig." Också informationen från skolan till hemmen går på svenska.

– Det är vanligt att eleverna talar finska med varandra då de gör uppgifter i klassrummet även om de skriver och läser på svenska. Detta

"Både Oona själv och lärarna säger att det är en stor tillgång att behärska det svenska språket."

Suvi Määttä

Karin Ihalainen: Svenska skolan i Lahtis jobbar mycket med att ge eleverna många och rika impulser på svenska i alla läroämnen.

är inte ett bekymmer för språkutvecklingen, snarare tvärtom. Det stimulerar hjärnan.

När Svenska skolan går på museum eller på teater i Lahtis är allt på finska.

– Därför måste vi i Svenska skolan försöka ge fina upplevelser på svenska. Det är viktigt med status, att det händer lika mycket skoj och häftigt på svenska som det gör på finska. Viktigt är också att eleverna får ett rikt språk, att det inte enbart handlar om "sitt ner" och "stå upp", säger Karin Ihalainen.

Det händer att Svenska skolan får iranska eller afghanska elever från finskspråkiga skolor då det framgår att barnet tidigare gått i svenskspråkig skola.

– Vi tar gärna emot dem för vi tror att det här är ett steg mindre för eleverna då de direkt kan hänga med i under-

visningen och begripa vad det är som de ska lära sig. De svenskspråkiga kretsarna är lite mindre, vilket betyder att det är lite enklare för familjerna att lära känna andra familjer, och de har större möjlighet att bli en del av gemenskapen.

Många nya dörrar öppnas då barnet går skolan på svenska.

– Jag har fem barn och då jag är från Sverige och svenska är mitt språk har jag sett till att barnen lär sig tala, läsa och skriva på svenska. Detta har de haft stora fördelar av.

Karin Ihalainen säger att man har större möjligheter att söka sig vidare i utbildningen på svenska. Eleven har större möjligheter att bli synlig och skapa kontakter och bilda nätverk.

– Du får så mycket med språket. Säg att du är svag i inläring men talar två språk flytande. Det är stort för din självkänsla och möjligheten att hävda dig. Du blir större som person genom språkkunskaperna och du äger språket. Allt detta, tycker jag, får du genom att välja en svenskspråkig skola.

**”Det är stort för
självkänslan att
kunna flera språk.
Du blir större
som person då
du äger språket.”**

Karin Ihalainen

DAGHEM OCH SKOLA - SÅ FUNKAR DET!

- Den grundläggande utbildningen räcker i regel tolv år.
- Skolan i Finland är avgiftsfri, och alla barn har rätt att gå i skola på något av nationalspråken finska eller svenska.
- Det är möjligt att gå hela sin tid inom småbarnspedagogiken och skolan på svenska, ända upp till universitets- och högskolenivå.
- Det är föräldrarna som väljer sitt barns skolspråk. I till exempel tvåspråkiga familjer där hemspråken är finska och svenska bör föräldrarna noggrant tänka över sitt skolspråksval.
- Ifall föräldrarna har ett annat språk än finska eller svenska har man rätt att välja vilket språk man vill att barnet ska få sin undervisning på.
- Oftast föregås skolgången av småbarnspedagogik eller förskola på samma språk som skolgången.
- Det finns ungefär 225 svenskspråkiga skolor som erbjuder grundläggande utbildning i Finland. Elevantalet uppgår till cirka 35 000.
- I de svenska skolorna sker all undervisning på svenska och lärarna har för det mesta svenska som modersmål.
- I både svenska och finska skolor läser man också det andra nationalspråket som ett obligatoriskt ämne.
- I de svenska skolorna läser eleverna vanligtvis finska från årskurs 1 medan de finskspråkiga skolorna oftast startar svenskundervisningen i årskurs 6.
- I Finland har man också rätt till att undervisas i de samiska språken och teckenspråken. Andra språk som kan läsas i både de svenska och i de finska skolorna är exempelvis engelska, tyska, franska och ryska.

SMÅBARNSPEDAGOGIK OCH FÖRSKOLA

- I Finland har barn rätt till småbarnspedagogik efter att föräldrarnas föräldrapenningsperiod tagit slut. Det innebär att småbarnspedagogiken är till för barn från knappa ett till sex år.
- Småbarnspedagogiken är dock frivillig och avgiftsbelagd. Barn har rätt till småbarnspedagogik på svenska eller på finska. Föräldrarna bestämmer på vilket språk deras barn ska få ta del av småbarnspedagogiken.
- Svensk småbarnspedagogik ordnas inte på alla orter i Finland, utan främst på de orter där det bor finlandssvenskar. Småbarnspedagogiken är oftast kommunal, men kan också ordnas i privat regi.
- Förskoleundervisningen är avgiftsfri undervisning som barnen deltar i året innan läroplikten börjar. Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en konsekvent och kontinuerlig helhet som lägger grunden för ett livslångt lärande.

SPRÅKBAD

- Den vanliga skolan är inte en språkskola. Däremot är språkbad en metod där barnen lär sig ett nytt språk genom småbarnspedagogik och skola på ett annat språk än hemspråket. Språkbadsmetoden bygger på tanken att språkbads-språket används i allt samspel och i all undervisning. Läraren talar konsekvent språkbadsspråket, fungerar som språklig förebild och skapar gynnsamma situationer för barnen att själva använda språket. På det här sättet upplever barnen att de lär sig ett språk som de behöver och som det är meningsfullt för dem att lära sig. Barnen får praktiska språkkunskaper, ett stort ordförråd och kännedom om språkbadsspråkets kultur.

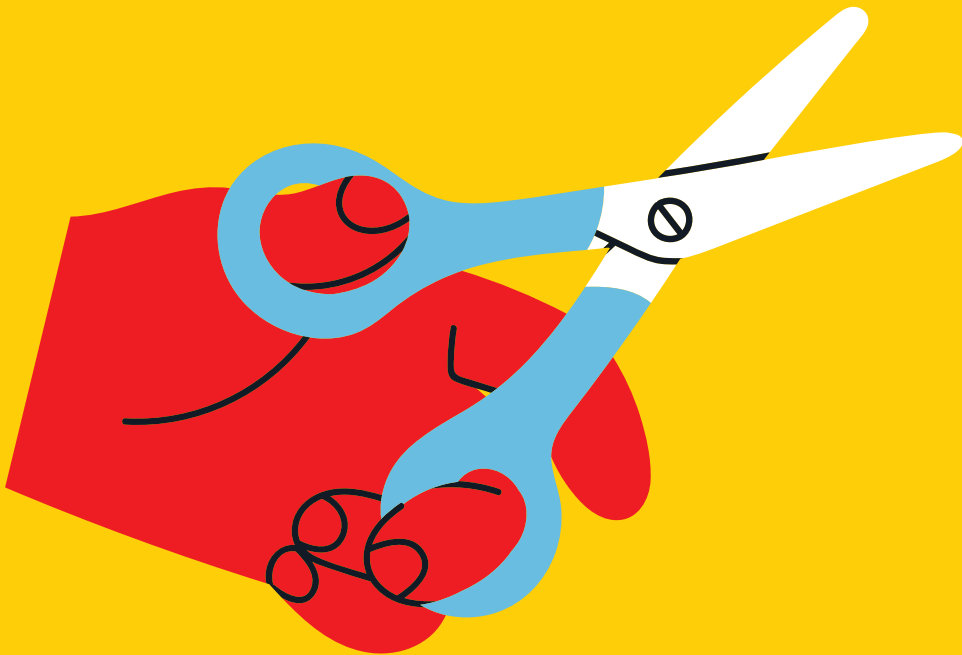
→ → →

- I Finland innebär alltså detta främst att finska barn språkbadar på svenska. Personalen pratar endast svenska med de finska barnen, men förstår också finska. Finska barn som börjar på ett språkbadsdaghem behöver inte kunna någon svenska sedan tidigare, och personalens kontakt med föräldrarna sker på finska.
- Föräldrarnas uppgift är att stödja barnets modersmål (finska) i hemmet. Målet med språkbad är att uppnå funktionell flerspråkighet. Man kan få sin undervisning i språkbadsgrupper ända upp till årskurs 7-9 på vissa orter.

SKOLA PÅ ANNAT SPRÅK ÄN HEMSPRÅKET

En kommun kan också erbjuda undervisning för elever med annat språk än finska, svenska, de samiska språken, romani eller teckenspråken. Ibland väljer föräldrar som båda talar finska eller svenska att låta sitt barn gå i ett daghem där verksamheten går på ett annat språk än hemspråket. Föräldrarnas och pedagogernas aktiva roll och samarbete är då speciellt avgörande.

KÄLLA: Svensskola.fi via Sydkustens landskapsförbund r.f., Broschyren "Ge ditt barn en gåva", 2015

SPRÅKET HAR ÖPPNAT DÖRRAR FÖR RAINE KATAJAMÄKI

Skolsvenskan var viktigare för Raine Katajamäki än han trodde. I dag är den före detta Esbobon kommundirektör på Åland.

Foto: Alice Åkerblom

Ett konsekvent och strikt förhållande till språkfrågan behöver inte betyda att man ska vara språkpolis och överambitiös, säger Raine Katajamäki som är tacksam för skolsvenskan.

”Många invandrare lär sig finska, svenska och många andra språk. Då ska nog också jag med min skolsvenska klara mig.”

När hela vardagen flyttar från finskspråkiga kretsar i huvudstadsregionen till Eckerö på Åland måste man fråga: Vad var det som hände?

Hemma hos unge Raine Katajamäki talade man finska, men det fanns en språkpotential i släkten. Den var bara inte helt lätt att ta i bruk.

– Min farmors mor var från det svenska Österbotten, helt svenskspråkig. När vi umgicks behövdes översättning. Hennes svenska var ibland riktigt svår för mig att förstå eftersom hon talade den lokala dialekten närpesiska.

Då Raine Katajamäkis hemspråk var finska var det naturligt att pojken började i finskspråkigt daghem. Också skolan var på finska.

Språkstudierna diskuterades ändå hemma då Raine Katajamäki gick i lågstadiet. Han ville läsa svenska så fort som möjligt och inte vänta till de högre klasserna.

– Jag tyckte att det var häftigt att få lära mig det språk som min farmor och hennes släkt har talat. Men när högstadiet började var jag inte längre så otroligt engagerad. Det handlade mera om att jag skulle få okej vitsord.

Intresset för svenskan dog inte ut.

– Jag spelade fotboll och hockey och åkte ofta buss till träningarna. Då bus-sen körde förbi Mattby skolcentrum steg det alltid ombord ungdomar som talade svenska med varandra. På den tiden var det ungefär all svenska som jag hörde.

– I skolan läste jag lång svenska, men jag tyckte att svenskakurserna inte var

så viktiga, utan vi satt nu på de här timmarna. Det var likadant i gymnasiet. Jag brydde mig inte så mycket då, tänkte att det går som det går.

Senare har Katajamäki insett att lektionerna i svenska i skolan inte var bortkastad tid.

– Man får färdigheter som sedan gör att det ganska snabbt går att komma upp till en bättre, flytande nivå.

Efter studentskrivningarna funderade Raine Katajamäki på vad han sedan vill göra.

– Myndigheter och tjänstemän behöver kunna svenska och finska. Jag tänkte att det är bra att kun-

na bägge språken. Samhällsfrågor har alltid intresserat mig.

På nätet hittade Raine Katajamäki information om Västra Nylands folkhögskola.

– Jag tänkte att dit ska jag, att där lär jag mig nog helt okej svenska. Om det är många invandrare som lär sig finska, svenska och många andra språk, så ska nog också jag med min nästan tioåriga skolsvenska klara mig.

I skolan hälsade rektorn de nya studerandena välkomna.

– Jag tänkte att jag går och lyssnar på anförandet

och frågar mina nya kompisar efteråt om det som sades. Jag kunde inte tala så bra men tydligen förstod jag det mesta. Det var på folkhögskolan som jag bestämde mig för att jag vill studera på svenska.

I BÖRJAN FANNS EN UTMANING

– När gänget förstod att jag är finskspråkig ville alla tala finska med mig. Jag svarade på svenska. Jag hade bestämt mig att jag ska till den nya skolan för att jag skulle lära mig svenska.

– Efter den första hösten förstod jag att jag kan tala svenska. Efteråt läste jag om en brittisk kille som kan 15 språk. Enligt honom behärskar man ett nytt språk ganska bra efter tre intensiva månader. På våren på folkhögskolan hade jag inga språkproblem.

Från skolan i Esbo och folkhögskolan i västra Nyland gick vägen till Åbo.

– Man kan studera folkrätt vid Åbo Akademi. Jag tänkte att det är något för mig. Jag sökte in och fick en studieplats.

Liksom tidigare vid folkhögskolan fanns det trösklar i Åbo den första terminen. Utmaningarna var fortfarande sociala, men nu handlade de mera sällan direkt om språket.

– Jag förstod snabbt att här är många släktband och vänskaper och även att många av killarna hade gjort militär-tjänstgöringen i Dragsvik. Det är allt sådant som förenar. Så jag tyckte det var lite intressant att komma utifrån.

Under studietiden gjorde Studenthälsan enkäter bland alla studerande, som visade att de studerande som hade svenska som modersmål och hade stud-

erat vid svenskspråkiga högskolor hade många kompisar.

– Det var många som sade att de hade bra sociala nätverk. Det tyckte jag var intressant.

Raine Katajamäki skrattar och säger att han knappast är speciellt rolig, men att det på grund av språket kändes svårt för honom att skämta och berätta anekdoter.

– Jag upplevde att min svenska trots allt inte är på den nivån. Och det är i början man skaffar nya studiekamrater.

Katajamäkis lösning var att aktivt delta i studentföreningars och studentkårens verksamhet. Som tidigare vid folkhögskolan gick allt som smort efter den första hösten i Åbo.

– Jag började vid Akademin år 2009 och stannade till år 2016. Sju år.

I studentkåren skrev och formulerade Raine Katajamäki tillsammans med andra dokument, uttalanden och beslut.

– Jag blev tvungen att fundera på ordval. En fördel var alla kompisar som ställde upp med att läsa texter och göra anteckningar i marginalen. På det sättet lärde jag mig en hel del. Och när det var dags för slutarbetet märkte jag att min svenska är god.

Katajamäki upplever att han blev flytande i svenska först i 20-årsåldern. För somliga sker det tidigare, andra senare. Han säger att han känner folk som lärt sig engelska efter att de fyllt 50.

– Jag blir hela tiden bättre på svenska, lär mig nya uttryck och så. Det gör jag nog resten av mitt liv.

Under studietiden fick Raine Katajamäki ett drömjobb som riksdagsassistent.

Namn och ålder: Raine Katajamäki, 32 år

Aktuell som: kommundirektör i Eckerö

Familj: fru och en son

Bor: på Åland

Svårast med svenskan: skillnaden mellan en och ett samt prepositionerna

– Jag fick jobba med en ordkonstnär av rang. Det var roligt att få producera texter och bakgrundsmaterial.

Två år senare fick Katajamäki jobb i Mariehamn på Åland, som rättssakkunnig vid landskapsregeringen. Han arbetade med kommunreformen, näringsrätt samt radio- och tevefrågor.

Han, den finskspråkiga Esbokillen, var nu föredragande inför landskapsregeringen i ett svenskspråkigt samhälle.

Med jobbet fick han djupare kunskaper om Åland. Då kommunreformen presenterades i kommunerna besökte han alla kommuner i landskapet.

Flytten till Åland var smidig. Det fanns ändå en liten grej, som kanske bara fanns i Raine Katajamäkis eget huvud.

– Jag var rädd för att ålänningarna skulle vara extra noga med uttalet. Det var förstås onödigt. Inte vet jag vilken dialekt jag skulle ha valt om jag hade fått välja. Det blir som det blir. Det här är den variant jag kan, säger han på en tydlig och ledig svenska.

– Man gör sig förstådd, och det är det som räknas.

Sedan början av 2020 har Raine Katajamäki jobbat som kommundirektör i Eckerö, och han bor kvar på Åland.

– Det här hade jag aldrig någonsin ens tänkt på. Svenskan har öppnat dörrar!

Raine Katajamäki berättar att han också har hittat kärleken på svenska.

– Min fru är från Kosovo och talar albanska. Hemma talar vi svenska. Grundläggande viktiga saker i livet tangerar svenska för mig.

– Vi har en liten son och hemma tän-

”Jag blir hela tiden bättre på svenska, lär mig nya uttryck och så. Det gör jag nog resten av mitt liv.”

ker vi att pojken sannolikt kommer att leva i en svenskspråkig miljö. Alltså är svenska det kanske starkaste språket. Sedan har vi också tänkt att vi vill ge honom grunderna i våra modersmål. Min fru och hennes albanska familj talar albanska och då blir det det språket. När jag är själv med pojken pratas det så mycket finska som möjligt. Jag är överraskad över hur mycket svenska mina föräldrar och syskon talar men jag vill ändå att också de ska tala finska med pojken.

Raine Katajamäki återkommer till det viktiga.

– Om en person vill lära sig ett nytt språk flytande och kanske jobba på finska eller svenska eller albanska så måste man studera vidare själv. Det är så mycket lättare om man har grunderna.

MÖJLIGHETERNA ÄR MÅNGA

– Du vet aldrig var du hamnar senare i livet och därför är det aldrig bortkastat att lära sig ett nytt språk, säger Anna-Henning Lindblom, som forskar i språk och identitet vid Helsingfors universitet.

Som exempel nämner hon **Raine Katajamäki**, den finskspråkiga Esbobon som via studier, praktikplatser och till slut även kärleken bosatte sig med familjen på Åland (läs mera på sidan 15).

Det kan kännas meningslöst att sitta på högsta-diets svensklektion och vitsorden är kanske bara nöjaktiga. Något fastnar ändå i minnet och senare, exempelvis under studietiden, har man plötsligt stor nytta av de ringaste förkunskaperna. En helt ny värld öppnas och det är det som hände Raine Katajamäki.

Identiteten består bland annat av de grupper man anser sig tillhöra. Att kunna flera språk gör kanske att man känner en större samhörighet med de olika språkgrupperna. Det ökar förmodligen förståelsen för språkgruppers behov och kan till exempel göra att man förstår en minoritetsposition eller ett utanförskap bättre.

Språkkunskaperna får variera. Det måste de få göra.

– Man har rätt att prata ett språk också om man inte kan det fullständigt, säger Anna Henning-Lindblom.

Även utgångsläget för att stärka ett språk varierar. Det är förstås lättare att lära sig och hålla fast vid ett språk om man hör det i vardagen och har mycket användning för det. Det här kan se helt olika ut beroende på i vilken språkmiljö man befinner sig.

– Det kan vara tungt med ett språk om det inte får stöd i omgivningen, säger Anna Henning-Lindblom. Då gäller det kanske att vara kreativ och fundera på hur man ändå kan stödja språket i vardagen.

Det som fungerar i en viss mångspråkig miljö,

som huvudstadsregionen, kanske inte fungerar på samma sätt i ett närmast finskspråkigt samhälle, som Lahtisområdet, eller i Österbotten, där svenskan kan dominera. Språkstrategierna behöver anpassas till kontexten.

Föräldrarna behöver tänka på hur de kan stödja barnet.

– Det är bland det viktigaste att fundera på. Finns man där som stöd för hemuppgifterna? Om barnet har exempelvis läs- och skrivsvårigheter är behovet av stöd sannolikt konkret också på det nya språket.

När är en lämplig tidpunkt att välja skolspråk? En tumregel är att små barn i allmänhet lär sig bra och barn kan hantera flera språk till och med samtidigt.

För barnet är det socialt lättare att gå i förskola i samma grupper som hen sedan kanske får fortsätta med i skolan. Ur den synvinkeln kan det vara bra att fundera på de här frågorna redan i ett tidigt skede. Behöver man senare av någon orsak byta tillbaka till det starkare språket, så går det sannolikt bra just för att grunden i det språket är stark, säger Anna Henning-Lindblom med hänvisning till hur familjen Määttä gjorde i Vörå (läs mera på sidan 8).

Anna Henning-Lindblom

Universitetslektor i socialpsykologi, prorektor med ansvar för undervisningen, forskare vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet

BRA ATT TÄNKA PÅ I FLERSPRÅKIGA FAMILJER!

VAR EN SPRÅKLIG FÖREBILD

Att fostra ett barn på två språk ska vara ett helhjärtat val. Fundera därför kring din egen språkanvändning och dina attityder och förhoppningar gentemot de språk barnet möter i vardagen. Föräldern eller föräldrarna är barnets främsta språkliga förebilder, och bär ansvaret för hur barnets språk utvecklas. Ju mer du talar med ditt barn, desto snabbare och lättare tar barnet till sig språken.

VAR KONSEKVENT

Att lära sig två språk eller ett nytt språk kan vara energikrävande. Tvinga aldrig barnet att använda det ena eller det andra språket. Locka och utmana barnet i stället, och visa att du blir glad när barnet säger något på ditt språk. Ge inte heller upp genom att byta språk, utan tala konsekvent ditt språk med barnet. Minns att barnets behov att förstå och göra sig förstådd är drivkraften för att lära sig språk.

PRATA, PRATA, PRATA - OCH LÄS!

Bjud på språket, bjud på ord. Benämna föremål och saker omkring er. Förklara och beskriv det ni håller på med och det som intresserar ditt barn. Läs in godnattsagan eller en bok som ditt barn kan lyssna på då du är borta hemifrån.

POSITIV INSTÄLLNING

En positiv inställning till barnets båda språk har positiva effekter. Flerspråkiga barn använder hela sitt språkförråd och brukar därför växla språk i en och samma mening. Det är smart språkande! Då kan du bekräfta och stärka barnet språkligt genom att du på ditt språk fyller ut och upprepar det barnet sade.

OLIKA SPRÅK I OLIKA SAMMANHANG

Tvåspråkiga barn får en stark känsla för vilket språk de använder med olika personer, på olika platser och i olika situationer. De behärskar ofta vissa ämnesområden bättre på det ena språket än på det andra, vilket är helt naturligt. Det kan bero på barnens hobbyer, vänner, släktingar, och givetvis på skolspråket.

SAMVERKAN MELLAN SMÅBARNSPEDAGOGIK, SKOLA OCH HEMMET

Det är skillnad mellan att tala ett språk och att använda det som tankeredskap. I skolan lär sig barnet läsa, skriva och tänka på skolans språk. Den utveckling av språket som sker under daghemstiden är därför betydelsefull också med tanke på det tilltänkta skolspråket. För att barnet ska klara sig bra i daghem och skola behöver språket stöd också i hemmet. Grunderna till barnets språk läggs ju i hemmet och pedagogerna i daghem och skola stöder och stimulerar det. Samverkan mellan småbarnspedagogiken, skolan och hemmet skapar en meningsfull språklig verklighet och ett brett språkligt stöd för barnet.

REGISTRERA BARNETS SPRÅK!

Hur går registreringen till? Föräldrarna meddelar det nyfödda barnets språk till myndigheterna i samband med namngivningen. Föräldrarna till ett minderårigt barn kan enligt eget önskemål ändra barnets språk i befolkningsdatasystemet. Ändringen görs på Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Vad har språkregistreringen för betydelse? Myndigheterna ska kommunicera med invånarna på det språk som har antecknats i befolkningsdatasystemet. Språkregistreringen är ett planeringsverktyg för kommunen. Språkstatistiken ligger till grund för kommunen då man planerar exempelvis antalet platser inom småbarnspedagogiken och elevplatser i skolorna.

Språklagstiftningen bestämmer i vilka situationer du har rätt att använda svenska i din kontakt med olika myndigheter, så som Skatteförvaltningen och FPA. Förutom i grundlagen och språklagen finns det också bestämmelser i tiotals andra lagar och förordningar.

När kan jag kräva service på svenska? Huvudregeln är att du har rätt att använda svenska eller finska i din kontakt med tvåspråkiga kommunala myndigheter och med statliga myndigheter. Myndigheterna ska på eget initiativ se till att dina språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. På till exempel webbplatser, skyltar och i broschyrer ska svenskan också ha en synlig plats. Ett privat företag behöver inte betjäna dig på svenska, men många företag gör det ändå.

